

دانشگاه علوم پزشکی تهران

دانشکده پرستاری مامایی

عنوان :

ارتقای کیفیت آموزش درس بهداشت مادران و نوزادان دانشجویان کارشناسی
پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی لرستان: مطالعه‌ای با
رویکرد اقدام پژوهی مشارکتی

پایان‌نامه برای دریافت درجه دکتری تخصصی پرستاری

نگارنده:

سیده فاطمه قاسمی

اساتید راهنما:

سرکار خانم دکتر اکرم‌السادات سادات حسینی

سرکار خانم دکتر طاهره طولابی

استاد مشاور:

سرکار خانم دکتر ناهید دهقان‌نیری

۱۳۹۸

ارتقای کیفیت آموزش درس بهداشت مادران و نوزادان دانشجویان کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی لرستان: اقدام پژوهی مشارکتی

چکیده

مقدمه: ارتقا کیفیت آموزش، عاملی برای دستیابی به اهداف آموزش پرستاری و به تبع آن ارتقا کیفیت مراقبت پرستاری است. این مطالعه با هدف ارتقا کیفیت آموزش درس بهداشت مادران و نوزادان (MNH) دانشجویان کارشناسی پرستاری انجام شد.

مواد و روش‌ها: اقدام پژوهی مشارکتی حاضر در دو چرخه، چرخه تغییر و چرخه اصلاح تغییرات از خردادماه ۱۳۹۶ تا خرداد- ماه ۱۳۹۷ با مشارکت ۳۶ نفر انجام شد. هر چرخه شامل مراحل شناسایی مشکلات، برنامه‌ریزی، اجرای برنامه‌ها و ارزشیابی بود. تمام مراحل به صورت چرخشی همراه مشاهده و بازتاب بود. در مرحله شناسایی جهت بررسی وضعیت تدریس درس از یک مطالعه کمی و جهت شناسایی مشکلات درس و راهکارهای ارتقا آنها از یک مطالعه کیفی به روش تحلیل محتوای قراردادی با مصاحبه‌ی نیمه‌ساختارمند و بحث در گروه‌های متمرکز با ذی‌نفعان استفاده شد. برنامه تغییرات بر اساس نتایج جهت ارتقا کیفیت آموزش درس برنامه‌ریزی و توسط ذی‌نفعان اجرا شد. در ارزشیابی، نقاط ضعف و قوت تغییرات اجرا شده از طریق بحث گروهی متمرکز با ذی‌نفعان شناسایی شد. در چرخه دوم نیز در راستای اصلاح نقاط ضعف برنامه تغییرات چرخه اول، مجدداً برنامه‌ریزی برای تغییر انجام و سپس برنامه‌ها اجرا و ارزشیابی شد. داده‌های کیفی به روش تحلیل محتوای کیفی گرانهمیم و لاندمن و داده‌های کمی با استفاده از آمار توصیفی و آزمون‌های آماری تست دقیق فیشر و تی تست مستقل تجزیه و تحلیل شد. اعتبار داده‌های کیفی به روش پیشنهادی گوبا و لینکلن تأیید شد.

نتایج: تفاوت میانگین نمرات دیدگاه دانشجویان درمورد وضعیت درس MNH قبل و بعد از تغییر معنی‌دار بودند ($P < 0/05$) در بخش کیفی چرخه اول، طبقات شامل ۱- مشکلات آموزش نظری MNH با دو طبقه ناکارآمدی برنامه‌ریزی درسی و تناسب نامناسب تجهیزات و فضای آموزشی با نیازهای یادگیری بود. راهکارهای پیشنهادی برای تغییر شامل، بکارگیری روش‌های تدریس نوین (نقشه مفهومی، شبیه‌سازی و آموزش کارگاهی)، تغییر مکان آموزشی از کلاس درس به آزمایشگاه مهارت‌های بالینی با تفکیک جنسیت و بکارگیری ارزشیابی مستمر بود. ۲- مشکلات آموزش بالینی MNH با - طبقات برنامه آموزشی غیرمردون، منابع و امکانات ناکافی و بی‌انگیزگی دانشجویان بود. راهکارها برای ارتقا شامل برگزاری کارگاه ارتباط، تدوین و نهادینه کردن استفاده از لاگ‌بوک، کاهش تعداد دانشجو در گروه‌های آموزش بالینی، استفاده از روش‌های نوین تدریس بالینی (پرش سه‌گام) و تغییر شیوه ارزشیابی بالینی بود. ۳- جدایی آموزش از بالین با طبقات تعاملات نامناسب و غیرموثر نیروهای آموزشی و بالینی و ناهماهنگی بین آموزش و بالین بود. راهکارها برای ارتقا برگزاری کارگاه تخصصی اخلاق و ارتباطات حرفه‌ای برای نیروهای آموزشی و درمان و ایجاد انگیزه در نیروها درمانی و برگزاری جلسات منظم و دوره‌ای بین نیروهای آموزشی و درمانی بود.

در چرخه دوم در راستای تقویت نقاط مثبت و بهبود نقاط ضعف چرخه اول بر اساس پیشنهاد و مشارکت ذی‌نفعان در آموزش نظری از روش یادگیری تیمی و تهیه جزوه آموزشی از نقشه‌های مفهومی به‌عنوان یکی از منابع درسی استفاده شد. در مورد مشکلات آموزش بالین و جدایی آموزش از بالین لاگ‌بوک‌ها بازنگری و خلاصه شد. همچنین جلسات دوره‌ای با حضور نمایندگان دانشجویان و مسئولین اجرایی برگزار و مشکلات توسط آنان مطرح و راهکارها برای اجرا ارائه شد.

نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد استفاده از مرکز مهارت‌های بالینی و آموزش به روش شبیه‌سازی با تفکیک جنسیت، در کنار روش‌های فعال یادگیری موجب ارتقای کیفیت تدریس آموزش نظری درس MNH می‌شود. در حیطه آموزش بالینی تقویت

مهارت‌های ارتباطی دانشجویان، مربیان و پرسنل بیمارستان؛ کوچک نمودن گروه‌های آموزش بالینی؛ بکارگیری شیوه‌های نوین آموزش بالینی شامل نقشه‌مفهومی، پرسه‌گام بهترین راهکارها در جهت ارتقا آموزش MNH در دانشجویان پرستاری است. علاوه بر این، بازنگری کوریکولوم آموزشی متناسب با جنسیت، مسایل فرهنگی و باورهای اعتقادی دانشجویان پیشنهاد می‌شود.

واژگان کلیدی: اقدام‌پژوهی، مادران، نوزادان، دانشجویان پرستاری، ارتقای کیفیت، آموزش

Tehran University of Medical Sciences
School of Nursing and Midwifery

Title:

Improving the quality of training in Maternal and Neonatal Health course in undergraduate nursing students: A participatory action research

**A thesis submitted as partial fulfillment of the requirements for Doctor of Philosophy (PhD) Degree
In
Nursing**

By:

Fatemeh Ghasemi

Supervisor:

**Dr. Akram Sadat Sadat Hoseini
Dr. Tahereh Toulabi**

Consultant:

Dr. Nahid Dehghan Nayeri

2019

Improving the quality of training in Maternal and Neonatal Health course in undergraduate nursing students: A participatory action research

Background and Purpose: Improving the quality of education is synonymous with the accomplishment of nursing education goals and helps improve the quality of nursing care. The present study was conducted to improve the quality of training in Maternal and Neonatal Health (MNH) course in nursing students.

Materials and Methods: This participatory action research was conducted in two cycles, the cycle of change, and the reform cycle, from June 2017 to June 2018, with the participation of 36 people. Each cycle consisted of the identification of the problems and strategies, planning, action and evaluation. All stages spirally were accompanied with observation and reflection. In the identification stage a quantitative approach was used to identify the MNH status of teaching and a qualitative content analysis with semi-structured interviews and focus group discussion were held with stakeholders to identify MNH course problems and improvement strategies. Based on the results, the changes to improve the quality of MNH teaching were planned and implemented by stakeholders. In the evaluation the weaknesses and strengths of the implemented changes were then identified through group discussions with the stakeholders. In the second cycle, to modify the weaknesses of the changes planned in the first cycle, planning was carried out and then implemented and evaluated. Quantitative data analyzed using descriptive and Fisher exact test and independent T test statistics and the qualitative data were analyzed using the Graneheim and Lundman's qualitative content analysis approach. The validity of the qualitative data was confirmed by means of the proposed method by Guba and Lincoln.

Results: Results indicated that there was a significant difference ($P < 0.05$) between the total quality of the theoretical course of MNH before and after changes. In the qualitative part of first cycle, the problem including: 1-Theoretical problems of MNH with two categories of inadequate planning curriculum and poor fitness equipment with learning needs were obtained. Proposed strategies for change include the use of new teaching methods (conceptual map, simulation and workshop teaching) with students' sex segregated manner and the use of continuous evaluation. 2- Clinical education problems, of MNH with three categories including unsystematic curriculum, inadequate resources and facilities and the students' lack of motivation. The measures taken for improvement included holding communication workshops, developing and internalizing the use of logbooks, reducing the number of students in clinical training groups, using modern clinical training methods (triple jump) and changing clinical evaluation methods. 3- Third category was the clinical-education gap with the categories of inappropriate and ineffective interactions between educational and clinical staff and the inconsistency between education and clinical settings. Strategies for promoting were the organization of the professional ethics and professional communication workshops, motivating the clinical staff and organizing regular and periodic meetings between educational and clinical staff.

In the second cycle, in order to strengthen the positive points and improve the weaknesses of the first cycle based on the stakeholders proposal and involvement; in theoretical education, the team learning method and the preparation of the educational handbook using concept maps as one of the course references were used. About the problems of the clinical education and the gap of theory and clinical education the logbooks were reviewed and summarized.

Also, there were periodic meetings with representatives of students and executives' managers and the issues and solutions for implementation were presented by them.

Conclusion: It seems that the use of the simulation teaching in Clinical Skills Laboratories with sex segregation, along with active learning methods, improves the teaching quality of the teaching of MNH education. In the field of the MNH course clinical education improving the communication skills of students, trainers and hospital staff; the reduction of clinical education groups; the application of new clinical teaching methods including concept map, triple jump, and developing and internalizing the use of logbooks were the best Practices to enhance MNH clinical education in nursing students. Additionally, a revision of the educational curriculum is proposed based on students' gender, cultural and beliefs issues.

Keywords: Action research, Mothers, Neonates, Nursing students, Quality, Improvement, Education